

26.9.2014

Dnro 2391/4/13

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

PYÖRÄTUOLIA KÄYTTÄVÄN VANGIN SJOITTELU- JA TOIMINTAMAHDOLLISUUDET

1

KANTELU

Kantelija arvostelee olosuhteitaan ja toimintamahdollisuuksiaan vankilassa sekä sitä, että ei ole päässyt avovankilaan.

Kantelija kertoo, että hän liikkuu pyörätuolilla ja että hänet on sijoitettu vankilaan. Kantelija on asutettu vastaanotto-osastolle. Hän viettää sellissään 23 tuntia vuorokaudessa, eikä hänellä ole mahdollisuutta osallistua toimintoihin. Kantelija tuo erityisesti esiin, että hänen liikuntarajoitteensa ei saa olla syy hänen erillään pitämiseensä muista vangeista eikä myöskään esteenä avolaitokseen pääsulle.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Oikeusohjeita

Perustuslaki

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen.

Keskeisiä keinoja varmistaa perusoikeuksien toteutuminen ovat esimerkiksi perusoikeuksien käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen sekä taloudellisten voimavarojen kohdentaminen. Perusoikeuksien käytännön toteutumisen kannalta ei ole riittävää pelkästään se, että julkinen valta pidättäytyy itse puuttumasta perusoikeuksiin, vaan usein perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen edellyttää julkisen vallan aktiivisia toimenpiteitä esimerkiksi tosiasiallisten edellytysten luomiseksi perusoikeuksien käyttämiselle (HE 309/1993 vp, s. 75).

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista

Suomi on allekirjoittanut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (30.3.2007) ja on siinä myös Euroopan Unionin kautta osallisena. Sopimuksen ratifiointi on vielä vireillä.

Sopimuksen tarkoituksena on 1 artiklan mukaan edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Sopimuksen yleisiä periaatteita ovat 3 artiklan mukaan muun ohessa syrjimättömyys, täysimääräinen ja tehokas osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan, mahdollisuuksien yhdenvertaisuus sekä esteettömyys ja saavutettavuus.

Sopimuksen 2 artiklassa on säännös ns. kohtuullisesta mukauttamisesta. Se tarkoittaa tarvittaessa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta tai kohtuutonta rasitetta ja jolla varmistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus nauttia ja käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Sopimuksen 14 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuolet varmistavat, että jos vammaisilta henkilöiltä riistetään heidän vapautensa jollakin menettelyllä, heillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa oikeus ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden mukaisesti takeisiin ja että heitä kohdellaan tämän yleissopimuksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti, muun muassa tekemällä kohtuullisia mukautuksia.

Sopimusosapuolet sitoutuvat 4 artiklan mukaan varmistamaan kaikkien ihmisoikeuksien ja perusvapauksien täysimääräisen toteutumisen vammaisille henkilöille sekä edistämään sitä ilman minkäänlaista syrjintää vammaisuuden perusteella.

Sopimuksessa on erityisiä sopimusvelvoitteita muun muassa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta (5 artikla), esteettömyydestä ja saavutettavuudesta (9 artikla) sekä elämisestä itsenäisesti ja osallisuudesta yhteisössä (19 artikla).

Vankeuslaki

Vankeuslain 1 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta. Säännöksen 3 momentin mukaan vangin mahdollisuuksia ylläpitää terveyttään ja toimintakykyään on tuettava. Vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja on pyrittävä ehkäisemään.

Mainitun luvun 5 §:n 1 momentin mukaan vankeja on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. Säännöksen 2 momentin mukaan vankeja ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa keskenään eri asemaan rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihon-värin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden, uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan taikka muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Vankeuslain 4 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan sijoitettaessa vankeja vankilaan on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelman mukaisesti vangin kotipaikka, yhteyksien säilyminen lähiomaisiin tai muihin läheisiin, ikä, sukupuoli, terveydentila, rangaistuskertaisuus, vangin aikaisempi rikollisuus ja vangin oma toivomus sekä mahdollisuudet sijoittua rangaistusajan suunnitelman edellyttämään toimintaan. Sijoituspäätöstä tehtäessä tulee lisäksi kiinnittää huomiota vangin mahdollisuuksiin hoitaa vankeuden täytäntöönpanoon liittyviä asioita omalla kielellään. Vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät. Lisäksi on otettava huomioon, mitä 9 §:ssä säädetään.

Vankeuslain 5 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja. Pykälän 2 momentin mukaan osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin

mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuutensa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen.

Vanki voidaan rangaistuksen pituudesta riippumatta siirtää suljetusta vankilasta avolaitokseen määräajaksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan ottaen huomioon sen, mitä 4 luvun 8 §:ssä säädetään, jos:

1. avolaitokseen siirtäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
2. vanki soveltuu avolaitoksessa järjestettävään tai muuhun avolaitoksen hyväksymään toimintaan;
3. voidaan pitää todennäköisenä, että vanki noudattaa avolaitoksen järjestystä, ei syyllisty rikokseen eikä poistu avolaitoksesta luvatta; ja
4. vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita sekä sitoutuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päiheteettömyyden valvontaan.

Vankeuslain 7 luvun 1 §:n mukaan vankien käytössä tulee olla asianmukaiset asuin- ja peseytymistilat. Vankiloita rakennettaessa ja korjattaessa varsinaiset asuintilat on varustettava niin, että ne vastaavat yleisessä rakennuslainsäädännössä asuintiloille asetettuja vaatimuksia.

Vankeuslain 8 luvun 1–4 §:ssä säädetään toimintaan osallistumisesta seuraavaa.

1 §

Toiminnan tarkoitus ja sisältö

Vankilan järjestämisen tai hyväksymisen toiminnan tarkoituksena on edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan:

- 1) vahvistamalla vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan;
- 2) ylläpitämällä ja parantamalla vangin ammattitaitoa ja osaamista sekä työ- ja toimintakykyä; ja
- 3) tukemalla vangin päiheteetöntä elämäntapaa.

Toiminta sisältää työtä, koulutusta tai muita vangin valmiuksia edistäviä toimintoja.

2 §

Osallistumisvelvollisuus

Vanki on velvollinen vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan (*osallistumisvelvollisuus*).

Vanki on kokonaan tai osittain vapautettava osallistumisvelvollisuudesta, jos hänen terveydentilansa, toimintakykynsä tai ikänsä sitä vaatii.

3 §

Toiminnan järjestäminen

Vangille on annettava vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa rangaistusajan suunnitelman toteutumista edistävässä toiminnassa. Varmuosastolle sijoitetulle vangille on annettava tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa varmuosastolle soveltuvissa toiminnoissa.

Lain 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettua syytä erillään pidettävälle vangille on pyrittävä järjestämään tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa osaston päiväjärjestykseen soveltuvassa toiminnassa.

4 §

Toimintaan sijoittaminen

Vanki on sijoitettava toimintaan ottaen huomioon rangaistusajan suunnitelma, vankilan järjestys ja turvallisuus sekä yhteiskunnan turvallisuus.

Vankeuslain 11 luvun 2 §:n mukaan vanki saa osallistua vapaa-ajan toimintoihin ja viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden vankien kanssa. Osallistuminen voidaan kieltää tai sitä rajoittaa, jos vanki:

1. on sijoitettu sopimusosastolle tai varmuusosastolle;
2. suorittaa 15 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka
3. on 15 luvun 15 §:ssä tai 18 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuna toimenpiteen kohteena. Vangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee vapaa-ajan toimintaa taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua vapaa-ajan tilaisuuteen.

3.2

Selvitykset ja lausunto

Arviointikeskuksen selvitys

Arviointikeskuksen selvityksestä ilmenee, että kantelijan rangaistusajan suunnitelmaa ja ensimmäistä sijoittelua on ryhdytty valmistelemaan elokuussa, kun rangaistuksen täytäntöönpano oli tullut vireille. Asiaa valmisteltaessa käytettävissä oli kantelijan haastattelun lisäksi ollut ulosottoviranomaisen kuulemisessa hankkimat tiedot. Kantelija oli toivonut sijoitusta A:n vankilaan, mutta oli todennut pärjäävänsä B:n vankilassakin, mutta tarvitsevansa invasellin. Kantelija ei halunnut vankisairaalaan. Kantelijaa ei sijoitettu avolaitoksena toimivaan A:n vankilaan, koska siellä ei ole invaselliä, eivätkä tilat muutenkaan sovellu pyörätuolilla liikkumiseen. C:n, D:n ja E:n vankiloissa on invaselli. Kantelija sijoitettiin näistä D:n vankilaan, joka on kolmesta edellä mainitusta vankilasta avoimin.

Arviointikeskus toteaa, että rangaistusajan suunnitelmassa on muun ohessa tuotu esille kantelijan erikoistarpeet. Yhdeksi tavoitteeksi on asetettu säännöllinen toiminta ja terveyden ylläpitäminen. Säännöllistä päivätoimintaa pidetään suunnitelmassa ehdottoman tarpeellisenä kantelijalle psyykkisen tasapainon ylläpitämiseksi. Avolaitoskelpoisuuden arvioinnin katsottiin olevan aiheellista täytäntöönpanon alettua.

Arviointikeskuksen selvityksen mukaan kantelija haki seuraavan vuoden huhtikuussa avolaitokseen. Arviointikeskus selvitti tässä yhteydessä oman alueensa avolaitosten mahdollisuudet ottaa vastaan pyörätuolilla liikkuva vanki. Selvitettäessä mahdollisuuksia sijoittaa pyörätuolilla liikkuva vanki avolaitokseen, selvisi, että jokaisessa alueen avolaitoksessa tarvitsisi tehdä muutostöitä, jotta niihin voitaisiin sijoittaa pyörätuolilla liikkuva vanki. Lisäksi kantelijan syyllistyminen järjestysrikkomukseen aiheutti sen, että kantelijaa ei vielä sijoitettu avolaitokseen.

Arviointikeskuksen mukaan vankien toimintakyvyssä on usein huomattaviakin rajoituksia. Arviointikeskus on valmistellut sijoitteluja neuvottelemalla vankiloiden kanssa erityistarpeiden huomioon ottamisesta ja tekemällä yhteistyötä terveydenhuoltoyksikön ja vankisairaalan kanssa. Tehtävä on haasteellinen, eikä aina huolellisellakaan valmistelulla päästä kovin suotuisiin tuloksiin, kuten kantelija tapaus osoittaa. Selvityksen mukaan pyörätuolilla liikkuvan vangin sijoittelumahdollisuudet eivät ole samat kuin muiden vankien sijoittelumahdollisuudet.

Rikosseuraamusalueen aluekeskuksen kanta on, että jokaisella rikosseuraamusalueella tulisi olla vähintään yksi sellainen avolaitos, johon voitaisiin sijoittaa pyörätuolilla liikkuva vanki. Mahdollisuudet esteettömän ympäristön rakentamisen alueen avolaitoksissa tullaan selvityksen mukaan selvittämään alueellisesti syksyn aikana.

Arviointikeskus pitää kantelijan esille tuomaa vammaisen vangin sijoittamiseen ja toimintamahdollisuuksiin liittyvää ongelmaa aitona ja esitettyä arvostelua perusteltuna. Liikuntarajoitteiselle vangille ei toistaiseksi ole järjestetty soveltuvia tiloja. Avolaitokseen sijoittaminen johtaisi samaan tilanteeseen, jossa vanki on suljetussa vankilassa: vankia ei voitaisi sijoittaa toimintaan eikä hän voisi liikkua alueella. Tarkoituksenmukaisia WC-tiloja ei ole tai niihin pääseminen olisi ylivoimaista.

Vankilan selvitys

Vankilajohtajan selvityksen mukaan kantelija saapui E:n vankilasta D:n vankilaan marraskuussa. Kantelija asutettiin vastaanottotilojen yhteydessä olevaan invaselliin. Selvityksen mukaan toimintojen järjestäminen vankilan vastaanotto-osastolle ei ole mahdollista henkilökunnan resurssitilanteesta johtuen. Kantelijan tilanne on kuitenkin pyritty huomioimaan. Muutama viikko selvityksen laatimista aikaisemmin [touko–kesäkuussa] oli sovittu, että kantelija osallistuu kesän ajan ylimääräiseen ulkoiluun ja esille on otettu mahdollisuus sijoittaa kantelija metalliverstaalle pakkaustyöhön. Viimeisin avolaitossijoitusasia laitettiin vireille seuraavan vuoden huhtikuun alussa, jolloin oletettiin, että jossakin avolaitoksessa olisi pyörätuoliasiakkaalle sopiva asuintila. Asia ei kuitenkaan edennyt. Tosin selvityksen mukaan kantelija myös kariutti omalla toukokuussa tapahtuneella järjestyksellä asian etenemisen.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunto

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö toteaa, että puutteet vammaisten ja toimintakyvyltään rajoittuneiden vankien sijoittelu- ja toimintamahdollisuuksissa ovat ongelmallisia suhteessa vankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaisiin vankeuden täytäntöönpanolle asetettaviin vaatimuksiin sekä 5 §:n vaatimukseen vankien oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta. Keskushallintoyksikön mukaan vammaisten ja toimintakyvyltään rajoittuneiden vankien sijoittelu- ja toimintamahdollisuudet tullaan ottamaan esille arviointikeskusten johtajien kokouksessa sekä aluejohtajien ja kehityspäälliköiden kesken. Asiassa tullaan toimimaan niin, että vammaisen tai toimintakyvyltään rajoittuneen vangin tarpeet otetaan yksilökohtaisesti huomioon niin, että sijoittelu- ja toimintamahdollisuudet vastaisivat mahdollisimman hyvin muiden vankien sijoittelu- ja toimintamahdollisuuksia. Lisäksi lausunnon mukaan Rikosseuraamuslaitos kartoittaa syksyllä vankiloiden tilanteen liikkumisesteettömyyden suhteen.

3.3

Kannanotto

Vankilaan sijoittaminen ja toimintoihin osallistuminen

Vankeuslain 8 luvun 4 §:n mukaan sijoitettaessa vankia vankilaan otetaan rangaistusajan suunnitelman mukaisesti huomioon muun ohessa vangin terveydentila ja hänen mahdollisuutensa osallistua rangaistusajan suunnitelman mukaisiin toimintoihin.

Kantelijan osalta määräävänä sijoittelussa on ollut hänen terveydentilaansa liittyvä seikka eli liikkuminen pyörätuolilla. Liikuntarajoitteen vuoksi sijoitusvankilassa on tullut olla invaselli. Arviointikeskus on päättänyt sijoittaa kantelijan D:n vankilaan, joka on yksi niistä kolmesta rikosseuraamusalueella sijaitsevista suljetusta vankilasta, jossa on invaselli. Alueen avolaitoksissa ei ole invasellejä. D:n vankilalla ei ole ollut mahdollisuutta asuttaa vankia muulle osastolle kuin ns. vastaanotto-osastolle, jolla invaselli sijaitsee.

Rangaistusajan suunnitelman mukaan päivittäinen toiminta on ollut kantelijalle ehdottoman tarpeellista. Sijoittaminen D:n vankilaan on kuitenkin tässä tapauksessa merkinnyt sitä, että kantelijan mahdollisuudet viettää aikaa ja osallistua toimintoihin sellin ulkopuolella ovat olleet olemattomat. Invaselli on sijainnut ns. vastaanotto-osastolla, jolla ei järjestetä toimintoja.

Vankilassa on rangaistusajan suunnitelman merkintöjen mukaan helmikuussa aloitettu kartoittaa kantelijan osallistumista toimintoihin ja samalla avolaitossijoitusmahdollisuuksia. Asiakirjoista ilmenee, että vankilan kehotuksesta kantelijaa on pyydetty hakemaan huhtikuun alussa avolaitokseen. Vankilan sijoitteluasiassa antamista lausunnoista ilmenee muun muassa, että kantelijan toimintamahdollisuudet vankilassa ovat vähäiset eikä D:n vankila ole tarkoituksenmukainen sijoituspaikka pidemmäksi aikaa. Vankilan tässä kanteluasiassa antamasta selvityksestä ilmenee, että sittemmin on sovittu, että kantelija osallistuu ylimääräiseen ulkoiluun ja että toimintaan sijoittamista metalliverstaalle selvitetään.

Vankeuslaki edellyttää, laissa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta, että kaikilla vangeilla on mahdollisuus viettää aikaa muiden vankien kanssa ja osallistua sellin ulkopuolella erilaisiin toimintoihin. Vammaisilla ja muuten toimintakyvyltään rajoittuneilla vangeilla tulee tässä suhteessa olla samat mahdollisuudet kuin muillakin vangeilla. Pidän lain vastaisena sitä, että pyörätuolilla liikkuvan vangin mahdollisuudet viettää aikaa sellinsä ulkopuolella ja mahdollisuudet osallistua toimintaan estyvät tosiasiassa lähes täysin hänen vammansa vuoksi. Liikuntarajoite ei saa johtaa siihen, että vanki viettää rangaistusaikansa vammaisuudesta johtuen eristyksenomaisissa olosuhteissa.

Vankilan selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että kantelijan toiminta- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia on enemmän alettu selvittää, tai ainakin niihin on löydetty edes joitakin vähäisiä ratkaisuyrityksiä vasta loppukeväästä tai alkukesästä, vaikka kantelija oli saapunut D:n vankilaan jo marraskuussa edellisenä vuonna. Asiassa olisi ollut perusteltua ryhtyä toimiin toimintaan sijoittamisen ja vapaa-ajanvieton suhteen jo ennen kuin kantelija aloitti rangaistuksensa suorittamisen tai viimeistään heti hänen saavuttuaan vankilaan.

En sinänsä epäile, että tilanne on ollut vankilalle vaikea ja resurssit vähäiset. Voimavarojen puute ei kuitenkaan ole peruste, joka oikeuttaisi poikkeamaan vangin toimintaan sijoittamista ja vapaa-ajanviettoa koskevista säännöksistä.

Arviointikeskuksen selvityksen mukaan vangin sijoitteluita valmistellaan neuvottelemalla vankiloiden kanssa erityistarpeista ja tekemällä yhteistyötä terveydenhuoltoyksikön kanssa. Pidän tätä yhteistyötä erittäin tärkeänä. Yhteistyön tulisi johtaa siihen, että vammaisella vangilla on mahdollisuus viettää aikaa sellinsä ulkopuolella ja osallistua toimintoihin mahdollisimman samalla tavalla kuin muilla vangeilla. Toimintoihin osallistumisen mahdollistamiseksi tulee tarvittaessa ryhtyä erityisjärjestelyihin.

Avolaitokseen sijoittaminen

Kantelija on hakenut avolaitokseen huhtikuussa D:n vankilan kehotuksesta, koska toimintamahdollisuudet vankilassa ovat olleet vähäiset. Arviointikeskus on selvittänyt asian vireillä ollessa sitä, mitkä ovat mahdollisuudet sijoittaa pyörätuolilla liikkuva vanki alueen avolaitokseen. Kantelijan avolaitoshakemus on kesäkuussa hylätty. Syynä hylkäämiseen on ollut kantelijan järjestysrikkomus toukokuussa.

Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksistä on säädetty vankeuslain 6 luvun 1 §:ssä. Kielteinen päätös on johtunut siitä, että arviointikeskus ei kantelijan järjestysrikkomuksen vuoksi ole katsonut avolaitokseen sijoittamisen edellytysten täytyvän. Arviointikeskus ei ole ylittänyt harkintavaltaansa tai käyttänyt sitä väärin tehdessään kielteisen päätöksen esittämillään perusteilla.

Totean kuitenkin, että kantelijan sijoittaminen avolaitokseen ainakaan hänen kotipaikkansa mukaisella rikosseuraamusalueella ei tosiasiallisesti olisi ollut mahdollista, koska alueen avolaitoksissa ei ole invaselleja, eivätkä ne muutenkaan ole esteettömiä.

Liikuntarajoitteisella vangilla tulee olla mahdollisuus sijoittua avolaitokseen samoin perustein kuin muillakin vangeilla. Yhdenvertaisen kohtelun vaatimus kieltää terveydentilaan perustuvan syrjinnän. Pyörätuolilla liikkuvaa vankia ei voida katsoa sinänsä avolaitokseen soveltumattomaksi, vaikka joissakin avolaitoksissa olosuhteet olisivatkin sellaiset, että liikuntarajoitteisen vangin ei voida katsoa soveltuvan sinne tai siellä järjestettävään toimintaan. Yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi pidän selvänä, että Suomessa tulee olla avolaitoksia, joissa olosuhteet olisivat sellaiset, että niihin voidaan sijoittaa myös vammaisen tai liikuntarajoitteisen vanki, jos avolaitokseen sijoittamisen edellytykset muuten täyttyvät. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on ilmoittanut selvittävänsä vankiloiden tilanteen liikkumisesteettömyyden suhteen.

4

YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Pidän tärkeänä, että vammaisen tai toimintakyvyltään rajoittuneen vangin tarpeet otetaan sijoittelussa ja toiminnan suunnittelussa yksilökohtaisesti huomioon. Tässä suunnittelussa arviointikeskuksen ja vankiloiden sekä tarvittaessa terveydenhuoltoyksikön välinen yhteistyö on tärkeää. Rangaistusajan suunnittelun lopputuloksena sijoittelun ja suunnitellun toiminnan tulisi olla sellaista, että se vastaisi mahdollisimman hyvin muiden vankien sijoittelua ja toimintamahdollisuuksia. Tarvittaessa muun muassa toimintoihin osallistumismahdollisuuteen tulee varautua erityisjärjestelyin.

Pyydän Rikosseuraamuslaitosta ilmoittamaan, miten se tulee jatkossa varmistamaan, että vammaisen tai toimintakyvyltään rajoittuneen vangin tarpeet tulevat riittävällä tavalla otetuksi huomioon vangin sijoittelussa ja toimintaan osallistumisessa.

Totean lisäksi, että mielestäni on perustuslaissa taatun yhdenvertaisuuden kannalta kestävämpiä, jos pyörätuolilla liikkuvalla vangilla ei ole mahdollisuutta päästä avolaitokseen johtuen siitä, että osaksikaan esteettömiä avolaitoksia ei ole. Nähdäkseni Rikosseuraamuslaitoksen tulee ryhtyä esteettömyyden lisäämiseen tähtääviin toimiin. Pidän positiivisena sitä, kyseessä oleva rikosseuraamusalue on ilmoittanut selvittävänsä rakentamiseen liittyvät mahdollisuudet alueen avolaitosten osalta syksyn aikana.

Pyydän rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä ilmoittamaan, mihin käsitykseni liikuntarajoitteisen vangin mahdollisuuksista sijoittua avolaitokseen on antanut aihetta sekä ilmoittamaan, mikä on ollut tulos siinä selvityksessä, jossa on kartoitettu liikkumisesteettömyyttä vankiloissa.

Pyydän ilmoittamaan mainituista seikoista ja toimenpiteistä 31.12.2014 mennessä.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle. Lähetän jäljennöksen päätöksestäni tiedoksi myös rikosseuraamusalueen arviointikeskukselle ja D:n vankilalle.